

Ajuntament
de Barcelona

B

**Barcelona
Ciutat de la
Literatura**

Candidatura per
a la Xarxa de Ciutats
Creatives UNESCO

Dossier de
candidatura

Carta de l'alcaldessa

Barcelona, juliol 2015

Barcelona és una ciutat que viu la literatura. La literatura forma part de l'essència de la ciutat des de sempre, i podríem posar molts exemples d'escriptors d'aquí i d'arreu del món que l'han plasmada en les seves obres. Amb un patrimoni literari ric i divers, és l'única ciutat que apareix al *Quixot* de Miguel de Cervantes, és present en textos medievals i en els últims segles l'han retratada escriptors d'arreu del món: Hans Christian Andersen, George Orwell, Jean Genet, Gabriel García Márquez, Roberto Bolaño i un llarg etcètera. Alguns dels nostres escriptors també han aportat visions diverses i enriquidores de la ciutat: Ramon Llull, Jacint Verdaguer, Joan Maragall, Mercè Rodoreda, Josep Pla o Manuel Vázquez Montalbán.

La literatura és un vehicle excel·lent per a la transmissió de coneixement i per difondre una visió artística del món, per la qual cosa a Barcelona s'ha treballat intensament durant les últimes dècades perquè la nostra sigui una ciutat de lectors.

La ciutat té avui una xarxa de biblioteques de referència amb uns programes innovadors per acostar la lectura i el coneixement a la ciutadania. I al llarg de tot l'any, una completa agenda de festivals dóna l'oportunitat als barcelonins de celebrar la literatura, molt especialment el 23 d'abril, Diada de Sant Jordi i Dia Mundial del Llibre UNESCO, en el qual la literatura surt al carrer en una gran festa ciutadana i cultural.

La nostra ciutat és un centre editorial en dues llengües i la capital de l'edició llatinoamericana, fet que converteix Barcelona en un pont de coneixement internacional. Tots els sectors professionals del llibre es desenvolupen amb força a la ciutat. Hi són presents les universitats i els centres de formació superior especialitzada en llibres i literatura, i treballen dinàmicament per l'excel·lència del sector. La importància de la traducció en la nostra societat ens fa ser oberts, curiosos i atents en un món global. Barcelona és també una societat compromesa amb la llibertat d'expressió, refugi d'escriptors perseguits. Una altra prioritat des de diferents àmbits literaris és l'accés de tots els públics a la cultura i la promoció de la lectura.

Som una ciutat literària i som una ciutat creativa, i són aquests els motius principals pels quals presentem aquesta candidatura, per formar part del programa de Ciutats de la Literatura UNESCO. Volem teixir ponts amb altres ciutats que també desenvolupin projectes literaris com a motor social, cultural i econòmic, a escala local i global. Tenim molt per aprendre i també tenim molt per oferir. Volem fer de la literatura una eina de futur, i per aquest motiu la nostra candidatura recolza en l'aportació de tots els sectors del món literari barceloní. Com a part d'aquesta xarxa global de ciutats literàries, aconseguirem amb més intensitat aquest propòsit que parla del nostre passat, s'elabora en el present i mira cap al futur. Estem molt il·lusionats amb aquest pla de treball, que hem començat a desenvolupar amb el suport de tots els professionals de la literatura amb qui hem elaborat aquesta candidatura.

Per aquest motiu, com a alcaldessa de Barcelona i amb el suport de tot el sector literari de la ciutat, em complau i m'enorgulleix de presentar oficialment aquesta candidatura perquè Barcelona sigui designada Ciutat de la Literatura dins de la Xarxa de Ciutats Creatives UNESCO en la convocatòria del 2015.

Ada Colau

Alcaldessa de Barcelona

1

**Una
candidatura
de ciutat**

**La preparació de la
candidatura**

**Per què volem formar
part de la Xarxa de Ciutats
Creatives Unesco com
a Ciutat de la Literatura?**

2

**Barcelona,
ciutat creativa**

3

Barcelona, una ciutat de literatura

3.1

Patrimoni literari

3.2

Institucions, associacions professionals i societat civil

3.3

Capital editorial

3.4

Suport a la creació literària

3.5

Festivals i centres culturals

3.6

23 d'Abril, Dia Mundial del Llibre UNESCO

3.7

Biblioteques de Barcelona i el foment de la lectura

3.8

Universitat i recerca

3.9

Programes de literatura per a tothom

3.10

La literatura i les altres disciplines artístiques

3.11

Cooperació literària internacional

4

Pla d'acció de Barcelona Ciutat de la Literatura

*Un centre literari
de divulgació i recerca*

*Innovació en la
programació literària*

*Biblioteques de Barcelona, fomentant la
lectura en l'era digital*

*Trobada internacional
d'editors*

*Mobilitat d'escriptors entre
les Ciutats de la Literatura*

*Una gran festa ciutadana
de la literatura*

Equip de treball de
Barcelona Ciutat de la Literatura

Consell Promotor

A vibrant street scene in a city, likely Barcelona, featuring a busy outdoor book fair in the foreground. Numerous people are gathered around tables displaying stacks of books. In the background, a modern multi-story building with a 'Citadines' sign is visible, along with a large tree and a street lamp. The overall atmosphere is lively and urban.

1

Una candidatura de ciutat

Per Barcelona, la preparació d'aquesta candidatura respon a un procés natural de coordinació i visibilització del sector literari de la ciutat des de fa molts anys. Partint dels antecedents de grans esdeveniments ciutadans, la ciutat ha viscut al llarg de les últimes dècades un procés de fort impuls cultural.

El 2005, coincidint amb el 400è aniversari del *Quixot*, Barcelona es va reivindicar com a ciutat literària celebrant l'Any del Llibre i la Lectura, un esdeveniment que va deixar fruits de llarg recorregut a la ciutat com els festivals BCNegra o Món Llibre. Aquell any es van programar 1.900 activitats literàries amb més de 8.500 participants, entre les quals un simposi internacional per debatre el futur de la indústria editorial. Es van assolir unes xifres de més de 2,5 milions de persones. La candidatura de Barcelona com a Ciutat de la Literatura UNESCO segueix en aquesta línia de continuar treballant a nivell local per influir globalment i aportar una projecció internacional de ciutat. La literatura barcelonina ha estat present en l'àmbit internacional amb cites com la Fira de Frankfurt del 2007, en la qual Catalunya va ser la convidada d'honor, i el 2013 com a Ciutat d'Honor al Saló del Llibre de París.

A Barcelona, els sectors professionals de la literatura s'han enfortit els últims anys, i el nostre patrimoni literari ha guanyat visibilitat a partir de la celebració d'anys temàtics literaris, com l'Any Espriu o l'Any Sales, Calders i Tísner, a càrrec de la Institució de les Lletres Catalanes. Aquest 2015, a més, es commemoren els set-cents anys de la mort de Ramon Llull. D'altra banda, els festivals literaris s'han consolidat com una agenda contínua, diversificada en gèneres i per a tots els públics.

En el moment que es decideix elaborar la candidatura, el 2014, es crea el Consell Promotor de Barcelona Ciutat de la Literatura per garantir la participació d'entitats públiques i privades (incloent-hi associacions professionals, universitats, centres culturals, institucions de recerca, llibreries, escoles d'escriptura, editorials i festivals) en la preparació. Al mateix temps, es va buscar la implicació de la societat civil i dels autors. Si la designació fos positiva, el Consell Promotor seria el garant del compliment dels seus objectius. Totes les iniciatives que sumen en una concepció de la literatura

barcelonina com un factor de progrés i creativitat s'han cohesionat en una iniciativa impulsada per l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, que ha creat un equip de treball juntament amb l'Institut Ramon Llull, la Institució de les Lletres Catalanes i el Consorci de Biblioteques de Barcelona.

De manera complementària, i amb l'objectiu d'aprofundir en els reptes de futur dels diferents sectors del llibre, s'ha demanat assessorament a experts i investigadors. Hi han col·laborat, com a assessors, Teresa Colomer, de GRETEL – Grup de Recerca de Literatura Infantil i Juvenil i Educació Literària (UAB); Vittorio Galletto, de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona; Glòria Pérez-Salmerón, de la International Federation of Library Associations; Anna Steinkamp i Jordi Pascual, de la Comissió de Cultura de l'Agenda 21, i Antoni Martí Monterde, del Grup de Recerca de Literatura Comparada en l'Espai Intel·lectual Europeu (UB).

La participació de la societat és un pilar important de la candidatura. Durant els mesos de preparació, s'han rebut iniciatives particulars, que s'han estudiat per a la seva inclusió. El procés participatiu conclou amb una sèrie d'accions durant la tardor, a través d'esdeveniments adreçats als lectors, i una campanya per la recollida de propostes i idees oberta a tothom, així com la dinamització de les xarxes socials.

La preparació de la candidatura

Durant la preparació de la candidatura se n'han difós els continguts i la importància de formar part de la Xarxa de Ciutats Creatives UNESCO a través de la participació de la ciutat en esdeveniments literaris, i també s'han teixit aliances amb els altres actors de la ciutat, que s'han materialitzat en activitats literàries en la línia dels objectius UNESCO.

En primer lloc, es va crear un web en tres idiomes com a suport d'informació sobre el procés de candidatura. Alguns festivals literaris han comptat amb convidats procedents de les Ciutats de la Literatura UNESCO: **BCNegra** va convidar l'escocès Philip Kerr; durant les jornades professionals de **Món Llibre** es va oferir la conferència de l'escriptora i investigadora islandesa Brynhildur Þórarinsdóttir, i el Dia Mundial del Llibre UNESCO, per Sant Jordi, el convidat al **Pregó de la Lectura** (organitzat per Biblioteques de Barcelona) va ser el reconegut escriptor John Banville, que amb el pseudònim Benjamin Black escriu novel·les policiaques ambientades a Dublín. Paral·lelament, alguns convidats de **Kosmopolis**, com Robert Coover o Alberto Manguel, van donar suport a la candidatura.

Durant l'elaboració de la candidatura també s'han organitzat esdeveniments literaris que situen Barcelona com un pol d'intercanvi i de difusió acadèmica. A l'abril, Barcelona va acollir la **Trobada del Comitè de Traductors i Drets Lingüístics del PEN Internacional**, i entre les activitats programades va destacar el debat sobre la Declaració del Quebec, sobre els traductors i la traducció. Al maig va tenir lloc la primera part del **Simposi Internacional Barcelona-París. Relacions intel·lectuals i capitals culturals (1880-1950)** que va tenir lloc al MUHBA, organitzat per la Universitat de Barcelona. Aquest simposi és un exemple de la recerca acadèmica amb un enfocament comparatiu i internacional, que posa de manifest la relació entre les dues ciutats i el seu impacte en la literatura.

Amb l'objectiu de visibilitzar el pas d'escriptors estrangers per la nostra ciutat, el 8 de juny el Centre de Cultura Contemporània va celebrar el **Dia Orwell** amb una ruta pels espais d'*Homenatge a Catalunya* i amb la conferència de George Packer, escriptor i periodista a *The New Yorker*.

La candidatura es va formalitzar a la UNESCO el 15 de juliol del 2015, junt amb les cartes de suport de la Comisión Nacional Española de Cooperación con la UNESCO; la Federación de Gremios de Editores de España, la Confederación Española de Gremios y Asociaciones de Libreros; la Federación Española de Sociedades de Archivística, Biblioteconomía, Documentación y Museística, i l'Associació Professional de Traductors i Intèrprets de Catalunya. Des d'aquest moment, l'equip de la candidatura segueix recollint propostes per al pla de treball i busca integrar-hi nous actors professionals, així com els ciutadans de Barcelona.

Durant els mesos de la tardor, la candidatura de Barcelona com a Ciutat de la Literatura UNESCO serà present en diverses fires del llibre i festivals literaris, com la **Setmana del Llibre en Català** o la **Fira de Frankfurt**, amb l'objectiu de transmetre a la ciutadania els motius i els continguts de la candidatura, i de convidar-la a participar en l'elaboració d'aquest projecte.

Per què volem formar part de la Xarxa de Ciutats Creatives UNESCO com a Ciutat de la Literatura?

Barcelona és una **ciutat creativa** per excel·lència i són múltiples els sectors creatius actius a la ciutat, però precisament la literatura va ser un agent fonamental en la seva expansió durant el segle XIX i en la concepció de la **ciutat moderna** que som.

La literatura té una llarga trajectòria a Barcelona, tant com a vehicle de transmissió de coneixement com també com a **expressió artística**, i el sector editorial representa la meitat de la nostra **indústria cultural**.

Com a ciutat literària, tenim molt per oferir i alhora molt per aprendre. Ens agradaria reflexionar amb altres ciutats sobre els **reptes de la indústria de l'edició** avui, i expandir el rol de Barcelona com a **punt de trobada d'esdeveniments literaris internacionals**.

A més a més, com a creadors del **Dia del Llibre UNESCO**, volem compartir la nostra celebració popular de la literatura, una ocasió única per acostar els llibres a tothom i ampliar la base lectora de la ciutat.

La nostra dinàmica xarxa de biblioteques públiques (el servei públic més ben valorat pels ciutadans) ha demostrat ser un èxit, en utilitzar la literatura com a **vehicle de cohesió social**.

Volem tenir l'oportunitat d'unir forces amb ciutats de la Xarxa amb l'objectiu de fer de la literatura un **estímul creatiu i sostenible** per al progrés social, cultural i econòmic per al progrés social, cultural i econòmic.

Gaudí

SETMANA
DE LA POESIA
DE BARCELONA
11-14 MARÇ 2012

2

Barcelona, ciutat creativa

Barcelona ha estat històricament un punt estratègic del Mediterrani, des que fa més de 2.000 anys va ser fundada pels romans. Actualment, amb 1,6 milions d'habitants (3,2 milions a l'àrea metropolitana), **destaca entre les capitals culturals del sud d'Europa** pel seu caràcter internacional, amb residents procedents de fins a 160 països. La llengua pròpia de Catalunya és el català, que comparteix amb el castellà el caràcter de llengua oficial, fet que dóna com a resultat una equilibrada diversitat lingüística.

Reconeguda internacionalment per la seva creativitat d'avantguarda en diverses disciplines, ha acollit artistes de referència com Dalí, Miró, Picasso i Gaudí. Un dels orgulls de la capital catalana és l'art modernista, que té **vuit edificis declarats Patrimoni de la Humanitat de la UNESCO**. A més a més, la ciutat compta amb 55 museus i grans centres d'exposicions; 57 sales d'arts escèniques; 3 grans auditoris i 21 sales de música en viu; 32 cinemes; 12 espais de creació artística i 9 fàbriques de creació públiques, i 40 biblioteques de la xarxa de biblioteques de Barcelona, sense comptar les biblioteques d'estudi, patrimonials o privades. L'any 2013, el total de visitants als equipaments culturals va arribar als 20,9 milions de persones.

Barcelona ha situat històricament la cultura i la creativitat al centre de la seva agenda de polítiques municipals, i ha treballat per un desenvolupament integral que equilibri la viabilitat econòmica, la igualtat social, la responsabilitat mediambiental i la vitalitat cultural. Les **indústries creatives**, un sector que representa l'11% de l'ocupació global de la ciutat, són un pol principal tant per al creixement econòmic local com per a la creació de llocs de treball. En els darrers vint anys, les seves infraestructures culturals han estat renovades i ampliades, i d'una manera molt especial la seva xarxa de biblioteques públiques, que ha duplicat la magnitud. Les més de set-centes entitats i associacions culturals són la base real de la vida i la participació cultural de la ciutat.

Com una de les ciutats inspiradores de l'**Agenda 21 de la cultura**, el nostre principal repte continua sent impulsar el desenvolupament sostenible que permet un accés a la cultura al màxim nombre possible de ciutadans. Els elements clau de la nostra agenda com a ciutat són impulsar el dinamisme cultural i crear polítiques basades en la cooperació entre el sector públic i privat, promovent un ecosistema d'elevada diversitat cultural i incrementant les inversions municipals en programes culturals.

Barcelona no només destaca en el terreny de la literatura, sinó també en altres disciplines:

Disseny

Recentment s'ha obert el Disseny Hub Barcelona, un centre cultural de 20.000 m² que reuneix tant el nostre llegat històric com el millor de la creació local contemporània.

Música

En música, a més a més de festivals consolidats com el Sónar o el Primavera Sound, promovem l'ús de les nostres sales de concerts com a laboratoris creatius.

Media Arts

Les nostres fàbriques de creació acullen artistes de *media arts*, i espais de tota la ciutat projecten videoart durant el Loop Festival.

Cinema

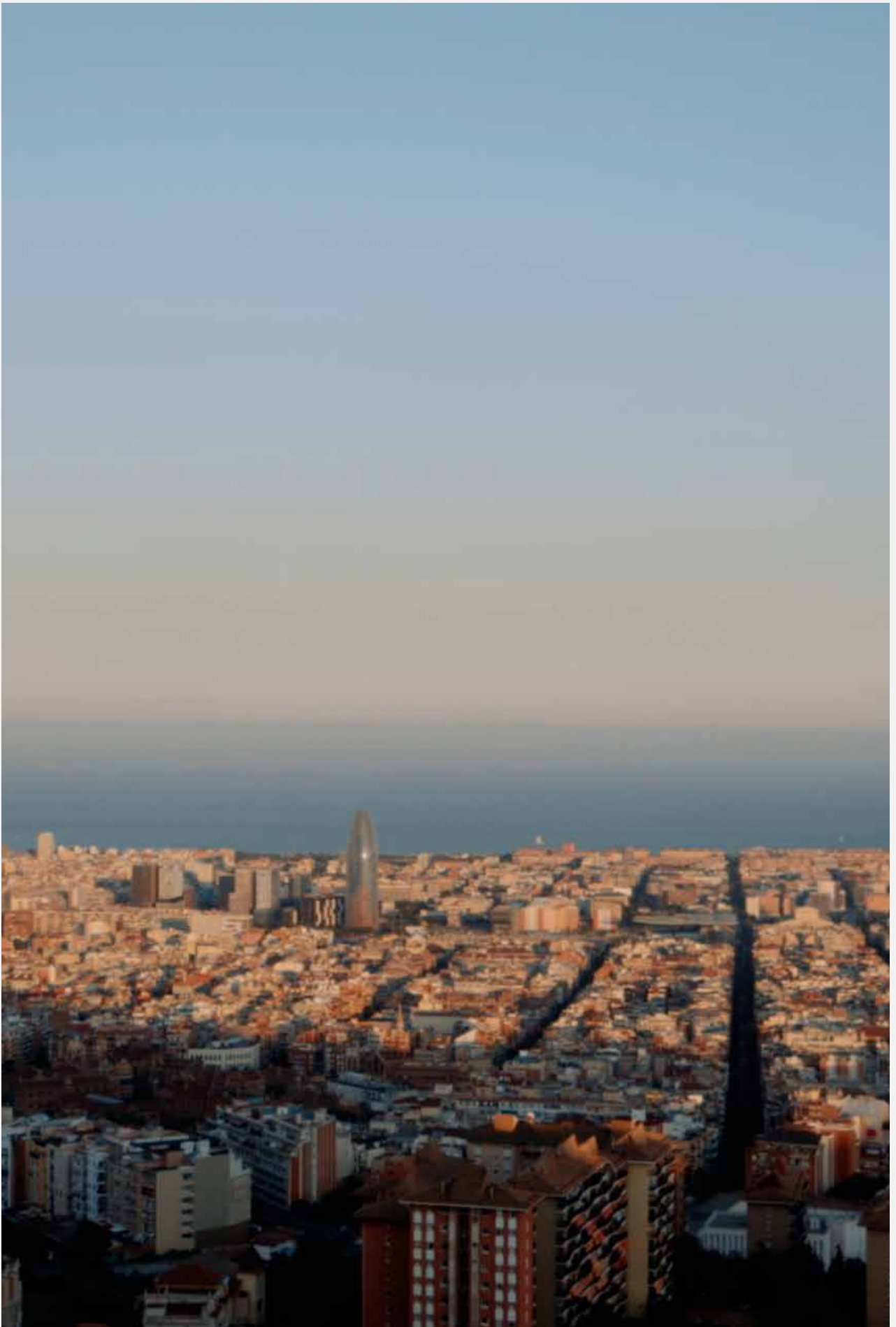
Barcelona és actualment la tercera ciutat d'Europa en rodatges, i als cinemes de tots els barris s'hi celebren un gran nombre de festivals.

Gastronomia

En gastronomia, el BulliLab, del reconegut xef Ferran Adrià, està dedicat a la innovació creativa i a la dieta mediterrània.

Artesania i arts folkòriques

La cultura popular i tradicional és una part integrant de la vida de la ciutat, que acull tradicions del segle XIV com els gegants, els capgrossos i les bèsties en nou Cases de la Festa que divulguen l'origen d'aquestes tradicions.

3

Barcelona, una ciutat de literatura

Una ciutat literària té la literatura com un eix fonamental del seu patrimoni, del seu imaginari o de les seves indústries culturals.

En el cas de Barcelona, la literatura configura diverses dimensions complementàries que fan de la ciutat un sistema literari complet: a Barcelona hi conflueixen els escriptors, les editorials i els professionals del llibre, i totes les institucions dedicades a connectar la literatura amb els lectors, des del nivell més acadèmic fins a la manifestació més popular.

*És per aquest motiu que afirmem
que Barcelona viu la literatura,
perquè la gaudeix de múltiples
maneres i perquè compta amb un
sòlid sector professional que la situa
com un referent internacional*

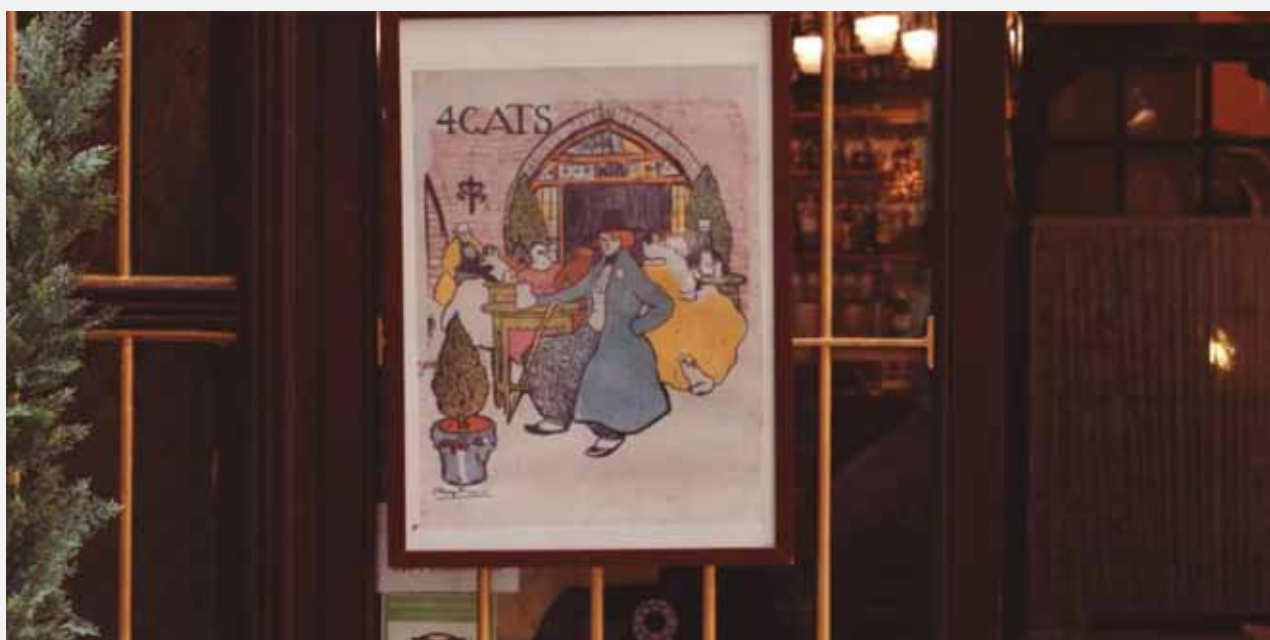
3.1

Patrimoni literari

La literatura i el pensament són elements fonamentals de la història cultural de Barcelona. Les idees i les narracions integren la cultura i la societat locals, i han contribuït fins i tot al seu urbanisme, atès que els escriptors moderns han participat de la transformació simbòlica i física de la ciutat, que sempre ha anat acompanyada de moviments literaris i intel·lectuals.

Barcelona ha aportat un ampli patrimoni a la literatura mundial a través de la mirada dels escriptors al llarg de la història. Com a mostra, Don Quixot diu d'ella:

*Archivo de la cortesía, albergue de los extranjeros,
hospital de los pobres, patria de los valientes,
venganza de los ofendidos y correspondencia grata de firmes amistades,
y en sitio y en belleza única;
y aunque los sucesos que en ella me han sucedido
no son de mucho gusto,
sino de mucha pesadumbre,
los llevo sin ella,
solo por haberla visto.*

Barcelona és l'única ciutat real que apareix en l'obra mestra de **Miguel de Cervantes**, en què constitueix alguns dels rars episodis urbans; és on el cavaller veu el mar per primera vegada i també hi visita una impremta. Ja a l'edat mitjana la ciutat pren protagonisme en els textos literaris, i des de llavors, una gran varietat d'autors l'ha immortalitzada en les seves obres. Al segle XIII, **Bernat Metge** ja retratava la ciutat dinàmica que sempre es va caracteritzar per l'efervescència cultural. Una ciutat que també va quedar plasmada en els textos de **Jacint Verdaguer**, **Narcís Oller**, **Josep Maria de Sagarra** o **Josep Pla**, per esmentar només uns quants exemples. Al segle XX, l'imaginari literari de la ciutat s'ha enriquit amb veus tan diverses com les de **Mercè Rodoreda**, **Montserrat Roig**, **Terenci Moix**, **Manuel Vázquez Montalbán**, **Juan Marsé**, **Eduardo Mendoza**, **José Agustín Goytisolo** o **Quim Monzó**, entre moltes d'altres.

La nostra ciutat també ha estat un centre d'inspiració d'autors estrangers que l'han visitada i hi han deixat la seva empremta. Entre aquests visitants literaris hi ha noms com **Giacomo Casanova**, **Walter Benjamin**, **Italo Calvino**, **Gustave Flaubert**, i molt especialment, a partir de la dècada del 1930, **Jean Genet**, **George Orwell** i **André Malraux**. Actualment, la ciutat viu una nova onada de visites d'escriptors estrangers, entre els quals, per esmentar-ne alguns, **Colm Tóibín** i **Mathias Énard**.

La passió dels llibres no només s'ha vist reflectida en les obres dels escriptors, sinó també en una sòlida presència d'editorials des dels inicis de la impremta. La ciutat ha acollit ininterrompudament editorials de referència en llengua catalana i castellana, fins a esdevenir avui la capital editorial internacional que és, amb un estatus clar de pont cultural amb l'Amèrica Llatina.

Un dels moments destacats es dona als anys seixanta del segle XX, quan una nova generació d'editors situa Barcelona en el mapa internacional gràcies al "**boom llatino-america**", l'apogeu de la literatura llatinoamericana, en el qual destaquen figures com **Roberto Bolaño** o els premis Nobel **Gabriel García Márquez** i **Mario Vargas Llosa**, autors de la prestigiosa Agència Literària Carmen Balcells.

Més enllà de les novel·les, Barcelona compta també amb un dinàmic sector teatral i poètic, que es manifesta en els recitals i obres de teatre que es programen setmanalment a la ciutat.

L'espai urbà també s'ha fet ressò de la presència de la literatura, i ha rendit homenatge als escriptors de tot el món i les seves obres a través de noms de carrers, plaques i escultures. El patrimoni literari es plasma en espais físics i virtuals, gràcies a la feina de preservació que fan organismes com Espais Escrits, que impulsa el **Mapa Literari Català** i agrupa cases i fundacions d'escriptors, com la **Fundació Joan Brossa**, la **Fundació J. V. Foix**, l'**Arxiu Joan Maragall**, la **Fundació Mercè Rodoreda** o la **Casa Verdaguer de la Literatura MUHBA – Vil·la Joana**.

Al segle XXI s'obre un panorama molt prometedor per a la nostra literatura, amb una important expansió per Europa a través de les traduccions d'autors com **Jaume Cabré**, **Albert Sánchez Piñol** o **Carlos Ruiz Zafón**, alhora que de nou la ciutat esdevé pol d'inspiració d'escriptors estrangers.

3.2

Institucions, associacions professionals i societat civil

A Barcelona, les qüestions literàries es tracten de forma transversal, ja sigui amb l'objectiu del foment i la promoció, o a través de la defensa dels interessos dels professionals que hi estan vinculats; una gran diversitat d'institucions, associacions professionals i societat civil formen el teixit literari de la ciutat. La cooperació entre els diferents agents és clau per al desenvolupament dels projectes literaris i és el que en garanteix l'èxit.

A continuació, algunes de les principals institucions i associacions professionals, i alguns actors de la societat civil integrants del teixit literari de la ciutat:

Institut de Cultura de Barcelona

L'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB) es va crear el 1996 com a òrgan únic de totes les funcions de l'Ajuntament de Barcelona en matèria de cultura. Una de les seves funcions és incentivar la presència a la ciutat d'indústries i equipaments culturals, i donar suport a la iniciativa ciutadana i cívica. L'Institut de Cultura de Barcelona gestiona alguns festivals literaris, com BCNegra, Món Llibre, la Setmana de la Poesia de Barcelona, o Barcelona Novel·la Històrica, i també contribueix a la visibilitat de la literatura i els escriptors a través de propostes de nomenclàtor i amb la participació en actes públics de caràcter institucional. El pressupost de cultura de l'Ajuntament representa aproximadament el 5% del pressupost municipal.

Consorci de Biblioteques de Barcelona

El Consorci de Biblioteques de Barcelona, format per l'Ajuntament de Barcelona i la Diputació de Barcelona, gestiona el servei de lectura pública de la ciutat. La xarxa de biblioteques facilita l'accés lliure de tota la ciutadania a la informació i el coneixement, i fomenta la lectura. Ho fa mitjançant la seva col·lecció i la seva programació, plural i oberta, connectada amb altres agents culturals, socials i educatius del territori. Actualment la xarxa de biblioteques està integrada per 40 centres, i té un total de 910.249 usuaris inscrits.

Institució de les Lletres Catalanes

La Institució de les Lletres Catalanes (ILC) és una entitat autònoma del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya creada el 1987. La ILC té com a objectius fonamentals promoure la literatura i fomentar la lectura en general, protegir i difondre el patrimoni literari, impulsar el reconeixement social de les lletres catalanes, donar la màxima projecció pública als escriptors catalans, i donar suport als escriptors en llengua catalana i a les associacions del sector.

Institut Ramon Llull

L'Institut Ramon Llull és un consorci públic creat el 2002 pels governs de Catalunya i les Illes Balears amb l'objectiu de promoure a l'exterior els estudis de llengua i cultura catalanes en l'àmbit acadèmic, la traducció de literatura i pensament escrits en català, i la producció cultural catalana en altres àmbits com el teatre, el cinema, el circ, la dansa, la música, les arts visuals, el disseny o l'arquitectura. L'Ajuntament de Barcelona es va integrar en aquest consorci l'any 2014.

L'Institut Ramon Llull impulsa la traducció d'obres literàries i de pensament escrites en català. També difon el conjunt de la literatura catalana en fires del llibre, i promou intercanvis entre el sector creatiu local i l'internacional amb visites de comissaris, crítics, programadors, editors i agents estrangers per assistir a festivals, exposicions, estrenes, concerts o conferències a Catalunya. Finalment, l'Institut subscriu acords amb universitats de l'exterior per tal de promoure-hi la docència d'estudis catalans.

PEN Català

El PEN Català, el tercer PEN més antic del món, creat el 1922, treballa en consonància amb la missió del PEN Internacional de vetllar per la projecció de la literatura, la defensa de la llibertat d'expressió i l'alliberament d'escriptors perseguits. Catalunya és una regió refugi membre de la xarxa ICORN (International Cities of Refuge Network) des del 2007, a través del Programa Escriptor Acollit, que protegeix els escriptors que són perseguits per raó de l'exercici de la seva professió. El PEN Català també es dedica a la promoció de la traducció literària, vetllant pel reconeixement de la figura del traductor i a través de dues publicacions: *Visat* i *Catalan Writing*. Des del 2010 atorga el premi Veu Lliure a un escriptor que hagi estat a la presó per causa de la seva professió. Barcelona ha acollit dos congressos internacionals del PEN Internacional: el 1935 –abans del seu exili durant 34 anys a París– i el 1992.

Associacions d'escriptors

L'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana aplega els escriptors en llengua catalana des del 1977, i en representa les aspiracions i els interessos. És membre fundadora de la Federació Galeusca, d'escriptors en llengua gallega, èuscar i catalana; forma part de la junta directiva del Centro Español de Derechos Reprográficos (CEDRO); participa en la Institució de les Lletres Catalanes, i és membre del European Writers' Council (EWC) i del

Consell Europeu d'Associacions de Traductors Literaris (CEATL). L'Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana (AJELC) agrupa els escriptors d'entre 16 i 35 anys.

L'Associació Col·legial d'Escriptors de Catalunya (ACEC) aplega en una mateixa associació escriptors, traductors, compiladors i crítics literaris, sigui quina sigui la llengua que utilitzin, i els facilita els canals d'accés a ajuts a la creació, així com assessorament en temes fiscals i laborals. Des del 1998 convoca el Premi de Traducció Ángel Crespo i edita *Cuadernos de Estudio y Cultura*.

Associacions d'editors

El Gremi d'Editors de Catalunya és la institució que recull cinc segles de tradició editorial barcelonina. Agrupa més de tres-cents segells editorials que facturen el 48,3% del volum de negoci editorial espanyol. De les editorials agremiades, 25 compten amb més de 120 filials o sucursals repartides en una trentena de països d'Europa, Àsia i principalment l'Amèrica Llatina. El gremi empara anualment un ampli ventall d'activitats professionals i culturals, i ofereix serveis d'assessorament en propietat intel·lectual i jurídica; fiscal i mercantil, i laboral, així com eines de gestió de la cadena del llibre.

L'Associació d'Editors en Llengua Catalana (AELC) aplega les empreses editorials que publiquen en llengua catalana des del 1978. L'AELC organitza la Setmana del Llibre en Català, una fira del llibre a l'aire lliure que presenta les novetats editorials a principi de curs.

Gremi de Llibreters de Catalunya

El Gremi de Llibreters de Catalunya és l'organització que continua la tradició del gremi, fundat el 1553 a Barcelona. Té com a finalitat impulsar la representació, la gestió i la defensa dels interessos professionals dels llibreters, fomentant-ne la participació en la vida pública i col·laborant en la difusió i la promoció del llibre. El gremi ha posat en marxa projectes estratègics sectorials com Liberdrac (portal de venda digital de les llibreries) o Libridata (eina de control i gestió dels llibres i les vendes en la cadena del llibre).

Associació Professional de Traductors i Intèrprets de Catalunya

L'Associació Professional de Traductors i Intèrprets de Catalunya representa els interessos professionals d'aquest col·lectiu, busca afavorir-ne el reconeixement social i facilita la formació i el reciclatge dels seus socis, que actualment en són més de sis-cents. Activa des del 1996, l'APTIC és membre de la Federació Internacional de Traductors, membre fundadora de la Xarxa Vértice i també col·labora regularment amb Mediterranean Editors and Translators. L'APTIC treballa assíduament amb les universitats amb altres institucions culturals, i organitza activitats obertes al públic durant la Diada de Sant Jordi o el Dia Internacional de la Traducció.

Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya

L'Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya (APIC) és el col·lectiu que agrupa els il·lustradors per a la defensa dels seus drets professionals des del 1981. Actualment compta amb més de cinc-cents membres. La il·lustració té una llarga tradició a Barcelona i en les darreres dècades ha viscut una projecció internacional important.

Espais Escrits. Xarxa del Patrimoni Literari Català

Espais Escrits agrupa museus d'escriptors i centres d'estudi, amb el suport de la Institució de les Lletres Catalanes, i té per objectiu desenvolupar projectes de custòdia, recerca i difusió del llegat tangible i intangible dels escriptors de la literatura catalana.

Des de l'any 2005, l'associació assessora i dinamitza rutes literàries, construeix i desenvolupa l'aplicació interactiva del Mapa Literari Català, organitza jornades tècniques i promociona el seu projecte en educació, turisme, cultura, espais naturals i mitjans de comunicació.

3.3

Capital editorial

Des del segle XIX, Barcelona és una capital editorial de nivell internacional. **Tots els agents professionals de la cadena del llibre hi són presents**, i com a resultat del treball conjunt entre ells, avui l'edició catalana representa més de la meitat de la facturació del sector editorial espanyol.

Barcelona és, doncs, la seu de les principals empreses editorials amb **filials a l'Amèrica Llatina**. Des de Catalunya, els llibres s'exporten a tot el món: el 50% de les exportacions són a Europa, i el 44,8%, a l'Amèrica Llatina.

Catalunya compta amb 272 empreses editorials, que ocupen 4.907 persones i que el 2014 van editar 31.759 títols, amb una facturació de 1.209 milions d'euros. A Barcelona hi són presents els **grans grups multinacionals** –com Planeta, Penguin Random House o RBA– i, alhora, Catalunya és la comunitat espanyola amb més empreses editorials petites, que sumen un total de 249 **editorials independents**. Cal destacar que en els últims anys, l'ecosistema editorial gaudeix d'un equilibri entre els grans grups, les editorials independents instal·lades des de les últimes dècades i l'activa eclosió de petites editorials. És, per tant, un **sistema editorial divers i de molta activitat**.

Les fires del llibre representen oportunitats per als professionals del sector d'implantar-se en altres mercats i d'obrir el mercat local a nous escriptors estrangers. En l'àmbit internacional, des del 2014, Catalunya i Barcelona es presenten conjuntament en un estand a la Fira de Frankfurt, la més important del món, i també són presents a la **Fira Internacional del Llibre de Guadalajara**, la més rellevant en llengua castellana, i a la **Fira del Llibre Infantil de Bolonya**, el referent principal en literatura infantil i juvenil.

Una de les cites locals més rellevants del sector editorial és **Liber – Feria Internacional del Libro**, que té lloc a Barcelona cada dos anys i és promoguda per la Federació de Gremis d'Editors d'Espanya. Es tracta de la primera mostra europea del llibre en espanyol i el principal centre de negoci i intercanvi professional, amb atenció especial als continguts digitals, els nous editors, l'autoedició i els agents literaris. El 2014 van assistir-hi 450 editorials de 60 països, amb 10.000 professionals i, per primera vegada, el públic general.

Complementàriament, en el marc del festival Kosmopolis del CCCB, s'organitza el **Bookcamp**, una trobada participativa i oberta dels professionals del llibre i la lectura. El Bookcamp és un fòrum d'intercanvi de noves perspectives, solucions professionals i idees per emprendre o consolidar projectes literaris.

I com a trobada professional festiva, al desembre se celebra la **Nit de l'Edició**, en la qual es lliuren diversos premis. El Premi Atlàntida del Gremi d'Editors de Catalunya reconeix, des del 1986, una personalitat destacada per la seva contribució al foment de la lectura i pel seu compromís amb la cultura. En edicions anteriors l'han guanyat personalitats com Jordi Savall, les llibreries Laie i La Central, Joan Manuel Serrat, Javier Solana o José Manuel Blecua. La Cambra del Llibre de Catalunya lliura el Premi Memorial Ferran Lara a un jove emprenedor del món editorial, com la llibreria La Impossible, o les editorials Blackie Books i Fragmenta. També durant aquest esdeveniment es lliura el Premi Àngel Crespo de traducció en castellà, organitzat per l'Associació Col·legial d'Escriptors de Catalunya i el Gremi d'Editors de Catalunya.

La sostenibilitat de la cadena del llibre es veu garantida per la diversitat de l'oferta de formacions professionals. El Màster en Edició de la Universitat Pompeu Fabra és una referència mundial des de fa vint anys. L'oferta de màsters en edició s'amplia a la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Oberta de Catalunya, més centrada en edició digital.

Amb l'objectiu de promoure la creació artística a escala internacional, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya disposa d'uns **ajuts a la internacionalització de les empreses culturals**. El sector del llibre rep aquests ajuts per dur a terme projectes d'internacionalització d'empreses que contribueixin a la presència de la creació cultural de Catalunya a l'exterior.

Un altre programa de suport a les editorials impulsat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya és el **Pla Editactiva**, que finança projectes empresarials a través de suport econòmic a projectes i plans editorials, i d'una línia d'aportacions reintegrables amb una part de subvenció també reintegrable en funció dels resultats econòmics del projecte. El 2014 se'n va ampliar la dotació fins als 2.651.000 euros.

Els traductors

Com a societat lectora “omnívora”, el rol dels traductors és cabdal per accedir a la literatura mundial. A la ciutat és possible formar-se en l’ofici de la traducció a través de les quatre facultats de traducció de les universitats següents: Universitat Pompeu Fabra, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Ramon Llull i Universitat Oberta de Catalunya.

Com a reconeixement a la traducció literària de qualitat, la Fundació Ramon Llull atorga un premi a la millor traducció en català publicada l’any anterior i en distingeix el traductor. Per tal de donar a conèixer la literatura catalana a altres llengües estrangeres, l’Institut Ramon Llull disposa d’un centenar d’ajuts anuals a la traducció. Els ajuts van adreçats a les editorials que publicaran l’obra, perquè puguin cobrir el cost de la traducció.

Els traductors del català poden optar a **residències de traducció** per millorar la seva experiència professional en les millors condicions possibles, a través de l’Institut Ramon Llull, que disposa d’unes beques de residència per a traductors de literatura catalana, en conveni amb la Universitat Autònoma de Barcelona.

Complementàriament, i per crear sinergies de traducció internacional, la Institució de les Lletres Catalanes organitza un **seminari de traducció poètica** que reuneix autors d’una literatura estrangera amb poetes catalans i traductors. Les traduccions també s’inclouen en la línia de subvencions de la Institució de les Lletres Catalanes; aquestes ajudes són per a traductors i editorials que busquin traduir obres de referència i d’interès especial per als lectors catalans.

Els llibreters

Un ric mapa de llibreries recorre la ciutat, de les quals moltes actuen com a centre de difusió literària amb una programació estable i un públic fidelitzat. A la província de Barcelona s’hi concentren 326 llibreries de les 430 que hi ha a Catalunya, que representen l’11,8% de les llibreries de l’Estat.

Algunes llibreries icòniques pel seu ressò internacional són **Laie** o **La Central**, amb un fons important en diverses llengües. En un panorama en transformació, han obert noves llibreries amb un clar activisme literari de proximitat i qualitat. En alguns barris les sinergies entre les llibreries són especialment cooperatives i creen xarxes, com la dels **Llibreters de Gràcia**. I en els grans museus i centres culturals s’hi troben també llibreries especialment enfocades a la temàtica de l’equipament.

Des del 1882, cada diumenge els llibreters de vell instal·len les seves parades al **Mercat de Sant Antoni**, un referent per als ciutadans perquè hi puguin trobar tota mena de llibres, incloent-hi els d'edicions bibliòfiles, rareses i curiositats. Els llibreters de vell també celebren anualment la Fira del Llibre d'Ocasió i Modern.

Cal destacar que a Catalunya, els llibreters són els grans protagonistes durant la **diada del 23 d'abril**, juntament amb els escriptors i els editors. És el moment de l'any amb més venda de llibres, i una gran quantitat de llibreries posa paradetes als carrers per a l'ocasió, per acostar-se al ciutadà en un ambient festiu i en plena primavera.

En l'àmbit formatiu, Barcelona compta amb l'Escola de Llibreria, el model de la qual ja ha començat a expandir-se a l'Amèrica Llatina. A l'Escola de Llibreria hi participen la Universitat de Barcelona i el Gremi de Llibreters de Catalunya.

Com a exemple de la seva vocació d'agent cultural, el Gremi de Llibreters també lliura el premi Memorial Pere Rodeja de reconeixement a professionals que es dediquen a la divulgació literària.

Respecte a les polítiques de suport a les llibreries, des del 2014 el **Pla Llibriactiva** és un programa d'impuls que es concreta a distingir llibreries d'excel·lència; oferir ajuts específics per a la modernització de llibreries i la formació de personal; propiciar sinergies entre llibreries i biblioteques, i reconèixer el paper del llibreter com a prescriptor i mediador de la lectura.

El 2013, l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona va obrir una convocatòria de subvencions destinada a cooperar en la modernització de les llibreries, que ha anat incrementant el nombre de llibreries beneficiades en cada edició.

Com la majoria de països de la UE, Espanya també aplica un IVA reduït als llibres en paper, que és del 4%. L'IVA dels llibres electrònics és del 21%.

3.4

Suport a la creació literària

Barcelona dona suport a la creació literària a través de diversos programes. La Institució de les Lletres Catalanes té un programa de subvencions per donar suport a la creació d'obres literàries en llengua catalana en tots els gèneres i modalitats, inclosos els textos teatrals i els guions audiovisuals. La visibilitat dels autors i el reforç del seu prestigi és un dels eixos del Pla Nacional de Lectura 2012-2016, que també els proposa com a prescriptors de la lectura.

Per al procés de creació, hi ha diverses possibilitats a través de diferents institucions. La **Beca de Creació Literària de la Fundació Han Nefkens** promou l'escriptura d'una obra en castellà d'un autor que hagi cursat el Màster en Creació Literària de la UPF-IDEC. Des d'aquest any, també s'ha establert el programa de traducció literària **Word for Word**, en col·laboració amb l'Institut Ramon Llull, la Universitat Colúmbia, la Universitat Pompeu Fabra i la Fundació Han Nefkens, que permet als estudiants dels màsters d'escriptura creativa d'ambdues universitats fer un intercanvi cultural per fomentar les relacions entre escriptors emergents catalans i nord-americans, i alhora estimular la recerca de traductors literaris potencials de la literatura catalana a l'anglès. En el cas de la narrativa en català, Columna Edicions convoca la **Beca Emili Teixidor**, destinada a projectes inèdits.

Des del 2011, l'Institut Ramon Llull manté una col·laboració amb la **residència internacional d'autors i traductors Writers' Omi** a la Ledig House de Nova York. El projecte consisteix en l'acollida d'un escriptor català perquè, a mitjà termini, aquesta estada afavoreixi les traduccions de la seva obra a la llengua anglesa, i que també impulsi la integració dels escriptors residents en circuits literaris estrangers. Finalment, l'Institut Ramon Llull també compta amb una línia d'ajudes per a la **mobilitat d'escriptors catalans a l'estranger**.

Una gran diversitat de premis literaris es lliuren a Barcelona, en els gèneres de novel·la, assaig, poesia i contes, incloent-hi els que compten els llibreters com a jurat (Premi Llibreter). Entre aquests premis, hi destaca per la dotació el Premi Planeta (601.000 euros, un dels més ben dotats del món), entregat des del 1952 a una novel·la en castellà. Altres premis de novel·la en castellà són el Premi Herralde de Novel·la, el Premi Nadal i el Premi Tusquets.

Entre els premis per a obres en català, hi ha, entre d'altres, el Premi Sant Jordi de novel·la, des del 1947; el Premi Ramon Llull, des del 1981, que publica la novel·la en català, castellà i francès; el Premi Sant Joan, i el Premi Josep Pla. La institució Òmnium Cultural lliura el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes; l'Ateneu Barcelonès organitza el Premi Crexells, i aquest any debuta el Premi Llibres Anagrama de Novel·la. El Premi Documenta distingeix obres inèdites d'escriptors menors de 35 anys.

En novel·la negra hi ha també diversos premis, entre els quals el Premi RBA i el Premi Crims de Tinta. I en poesia, hi ha una gran diversitat de premis literaris, entre els quals destaquen els Jocs Florals.

L'Ajuntament de Barcelona convoca anualment els Premis Ciutat de Barcelona per guardar, entre altres categories, una obra de literatura castellana, una obra de literatura catalana i una traducció literària que s'hagin publicat a Barcelona.

Per la seva implicació rellevant en els llibres i per la importància de la tradició local, els **il·lustradors** tenen un rol important en el món literari barceloní. El 2015 s'ha signat un conveni entre l'Ajuntament de Barcelona i l'APIC per afavorir la internacionalització dels il·lustradors catalans que tenen incidència especial en el llibre infantil, i l'Institut Ramon Llull ha obert una nova línia d'ajudes per a editorials estrangeres que contractin il·lustradors locals, en un impuls al llibre infantil.

Una societat literària es complementa també amb **entitats dedicades a difondre la literatura** de forma lúdica i festiva. Per a aquelles entitats que convoquen premis literaris, festivals o esdeveniments, l'Ajuntament de Barcelona ha mantingut en els últims cinc anys, i malgrat la recessió econòmica, unes subvencions a aquest sector entorn dels 130.000 euros. S'han establert convenis per a la celebració de salons del llibre, per a activitats de difusió literària i per a la internacionalització de professionals del llibre. La Institució de les Lletres Catalanes també té un programa de subvencions per donar suport a la literatura en català, a través d'activitats literàries de persones físiques i entitats.

A Barcelona hi ha una oferta sòlida en escriptura creativa per a adults, que és present de forma transversal en institucions universitàries, escoles privades, centres de proximitat i llibreries.

Espectura creativa

La creació literària en l'àmbit universitari té una formació d'excel·lència a la UPF-IDEC, amb el **Màster de Creació Literària**. El màster és impartit en castellà per escriptors professionals, i els alumnes preparen un projecte literari. Compta amb la col·laboració de la Fundació Han Nefkens i la Universitat Colúmbia.

En l'àmbit de l'espectura teatral, la **Sala Beckett – Obrador Internacional de Dramatúrgia** és l'espai de creació i experimentació teatral, dedicat especialment a la promoció de la dramatúrgia contemporània. En aquest sentit, Biblioteques de Barcelona organitza formació d'espectadors en el marc del Festival Grec.

L'**Escola d'Espectura de l'Ateneu Barcelonès** té una oferta de més de cent cursos presencials i virtuals, en català i en castellà, en les àrees d'espectura, oficis de l'edició, literatura i humanitats, i comunicació. Actualment, amb més de 1.700 alumnes per any, és la segona escola d'espectura creativa del món, després de la de Nova York. L'escola treballa en xarxa amb altres agents culturals (incloent-hi editorials, revistes i universitats) i col·labora amb la European Association of Creative Writing Programmes (EACWP), formada per una vintena d'escoles d'espectura d'Europa, i també amb la Casa de Letras de Buenos Aires.

En els últims anys, Barcelona ha assistit a una gran emergència d'escoles d'espectura creativa i de cursos de literatura per a adults. Algunes de les llibreries més prestigioses de la ciutat, com La Central o Laie, ofereixen aquesta opció.

L'afecció per la creació literària arriba també als equipaments de proximitat, com els centres cívics Casa Elizalde, La Sedeta o Casa Orlandai, que també acullen activitats dels festivals Barcelona Poesia o BCNegra. A més, Barcelona compta amb iniciatives privades per aprendre l'espectura creativa.

3.5

Festivals i centres culturals

El calendari literari barceloní representa un contacte únic, ininterromput i ric entre els lectors i els escriptors durant tot l'any, i comprèn diferents gèneres literaris i expressions artístiques. La diversitat de gèneres i la gran rellevància de la programació dels festivals esdevenen una ocasió per a tots els públics per estimular la lectura.

Els lectors de novel·la negra i policíaca tenen una cita anual amb **BCNegra**, festival comissariat pel llibreter Paco Camarasa. Cada any compta amb convidats de tot el món i entrega dos premis: el **Premi Crims de Tinta de novel·la negra**, i el **Premi Pepe Carvalho**, que s'ha entregat a autors com Henning Mankell, P. D. James, Ian Rankin o Andrea Camilleri. El festival fa una aproximació multidisciplinària a la literatura negra des del punt de vista del cinema, la música i les arts visuals, i també organitza moltes activitats paral·leles com clubs de lectura en diferents idiomes i trobades juvenils. En la 10a edició, el 2015, s'ha arribat al rècord s'ha arribat al rècord de 10.000 assistents de 10.000 assistents.

Kosmopolis, al CCCB, aposta per un concepte de literatura amplificat, en totes aquelles manifestacions de la paraula que erosionen les divisions entre gèneres, assumeixen l'evolució dels suports de lectoescriptura i esquiven les successives morts anunciades. Kosmopolis s'articula en forma de plataforma que integra el festival bianual, les exposicions i els experiments. Les seves activitats incorporen un ampli ventall de temes, **abordats a través de conferències amb escriptors i poetes, però també amb músics, cineastes o científics**. Alguns dels 753 convidats de tot el món han estat Gao Xingjian, Ian McEwan, Paul Auster, Yasmina Khadra, Neil Gaiman, Zygmunt Bauman, Lou Reed, Robert Coover i Alberto Manguel.

Món Llibre és un **festival de literatura per a nens i nenes** organitzat per l'Ajuntament de Barcelona des de fa onze anys. Té lloc el cap de setmana anterior al Dia Mundial del Llibre UNESCO per Sant Jordi. El 2015 hi han participat 38 editorials nacionals i quatre editorials internacionals, en col·laboració amb biblioteques, revistes literàries i professionals (entre els quals, 23 creadors d'aplicacions mòbils i llibres electrònics). A Món Llibre 2015 hi van assistir 25.000 persones, entre les 127 activitats programades per les editorials i els dotze espectacles. Enguany s'ha estrenat també Món Llibreria, amb la participació de deu llibreries especialitzades.

La poesia és un gènere molt viu a la ciutat, amb infinitat d'editorials, espais de difusió i festivals. La **Setmana de la Poesia de Barcelona**, al mes de maig, programa una gran varietat d'actes i entrega el premi dels Jocs Florals, certamen que té l'origen a l'època medieval. Com a acte central se celebra el **Festival Internacional de Poesia de Barcelona**, en el marc incomparable del Palau de la Música Catalana, d'estil modernista, on poetes de tot el món reciten en la seva llengua original davant més de 4.000 espectadors.

El sector del còmic i el manga viu una època daurada a Barcelona, amb un gran èxit de públic. **Ficomíc** organitza el **Saló del Còmic**, amb 113.000 assistents en l'edició del 2015, i el **Saló del Manga**, que el 2014 va reunir 130.000 assistents.

Al setembre, la **Setmana del Llibre en Català** omple durant deu dies l'avinguda de la Catedral amb més de cent expositors que presenten les novetats del llibre en català en un ampli programa d'activitats, en el qual també s'inclouen els circuits de lectura. S'entrega el **Premi Trajectòria** a un professional del món de la cultura catalana que hagi destacat en la seva divulgació.

La novel·la històrica, el *poetry slam* i la narració oral també tenen els seus festivals. Al novembre té lloc el festival **Barcelona Novel·la Històrica**, organitzat per l'Ajuntament de Barcelona, que atorga el Premi Internacional Barcino a un escriptor de novel·la històrica i organitza conferències, clubs de lectura, projeccions de cinema i rutes literàries. **Poetry Slam Barcelona** organitza un campionat mensual de *poetry slam* al CCCB, amb un públic fidelitzat de 500 persones. Trimestralment organitzen un *cabaret slam*, i anualment el Campionat Internacional de Poetry Slam de Barcelona, amb representants de l'escena europea, durant el Kosmopolis. La narració oral té el seu festival amb **Munt de Mots**. Biblioteques, centres cívics i bars acullen narradors per a tots els públics, amb conferències i tallers. Altres esdeveniments literaris són la **Fira del Llibre Prohibit**, amb voluntat de remarcar la llibertat d'expressió, o la **Fira del Llibre d'Ocasió Antic i Modern**.

Respecte als centres culturals de difusió literària, el **Centre de Cultura Contemporània de Barcelona** és una institució multidisciplinària que té com a temàtica central la ciutat i la cultura urbana. La programació d'exposicions del CCCB inclou la línia temàtica "**La ciutat i els seus escriptors**", que s'aproxima a on i com l'escriptor fa la ciutat i com la ciutat fa l'escriptor. Aquestes mostres han tingut un gran èxit de públic i premis. L'exposició "**El Dublín de Joyce**" va rebre 40.000 visitants; "**Les Lisboes de Pessoa**" va viatjar a la Fira de Frankfurt l'any que Portugal hi era el país convidat; "**La ciutat de K. Franz Kafka i Praga**", amb més de 25.000 visitants, és actualment l'exposició central del Franz Kafka Museum de Praga, i l'exposició dedicada a **Federico García Lorca** va ser visitada per gairebé 20.000 persones, igual que la mostra sobre **Roberto Bolaño**.

La Institució de les Lletres Catalanes (ILC)

duu a terme una sèrie de programes de difusió literària per al gran públic. El programa “**Lletres en viu**” acostava els autors de la nostra literatura als lectors dels clubs de lectura de les biblioteques i les entitats culturals. “**El meu clàssic**” fomenta la lectura fent que els escriptors esdevinguin prescriptors dels seus clàssics preferits. Els programes de **Calaix de Lletres** porten la literatura a llocs insospitats, com el camp del FC Barcelona, el Parlament de Catalunya, els Ferrocarrils de la Generalitat o els cementiris. El 21 de març, la ILC celebra també el Dia Mundial de la Poesia declarat per la UNESCO, a través d’iniciatives presencials i virtuals, i s’encarrega un poema que es tradueix a nombroses llengües.

Barcelona també compta amb espais dedicats a la difusió de la poesia oral, amb atenció particular als nous talents emergents, com l’**(h)Original** o l’**Heliogàbal**. També és destacable la programació de determinades sales d’arts escèniques, com el **Teatre Nacional de Catalunya**, la **Sala Beckett** o **La Seca – Espai Brossa**, que fan difusió especial de clàssics teatrals i de dramaturgia contemporània de nova creació.

En l’àmbit patrimonial, a la ciutat s’ubiquen les fundacions i els centres d’estudis literaris de la Fundació Brossa, la Fundació Mercè Rodoreda, la Fundació J. V. Foix i l’Arxiu Joan Maragall. L’**Ateneu Barcelonès** és també una institució històrica de difusió cultural, a més de ser un centre patrimonial, ja que per la seva biblioteca han passat grans escriptors del segle xx.

3.6

23 d'Abril, Dia Mundial del Llibre UNESCO

Cada 23 d'abril, per Sant Jordi, a totes les ciutats de Catalunya se celebra el Dia Mundial del Llibre UNESCO sortint al carrer a comprar llibres i roses. En aquesta data es commemora la mort de tres escriptors, William Shakespeare, Miguel de Cervantes i Josep Pla, i va ser a partir de la nostra festa que la UNESCO va designar aquesta data com a Dia Mundial del Llibre i dels Drets d'Autor el 1995.

Els escriptors que hi participen, especialment durant les signatures de llibres, queden impressionats amb la massiva participació ciutadana de la festa dels llibres. Per Sant Jordi, els llibreters posen paradetes al carrer, on s'hi venen llibres i roses, i les entitats i associacions realitzen actes culturals en una confluència de valors cívics i participació.

Es tracta d'una diada cultural completa, amb el llibre com a centre, que ocupa tota la ciutat per un dia. El 2015, com a resultat, durant el Dia Mundial del Llibre UNESCO es van vendre 1,5 milions de llibres.

Més que una festa o una trobada, el Dia del Llibre a Barcelona és una autèntica experiència. Algunes ciutats del món han començat a adoptar aquesta tradició, com el Book and Rose Malopolska Book Days, que s'organitza des del 2002 a Cracòvia, Ciutat de la Literatura UNESCO, seguint el model barceloní.

Per encetar aquesta important jornada literària, un escriptor local o internacional fa el Pregó de la Lectura, organitzat per Biblioteques de Barcelona. En edicions anteriors hi han participat Donna Leon, Alessandro Baricco o el dibuixant Quino. El 2015 el convidat d'honor ha estat l'irlandès John Banville.

3.7

Biblioteques de Barcelona i el foment de la lectura

La xarxa de biblioteques públiques de Barcelona compta amb 40 equipaments que formen una dinàmica xarxa d'accés a la lectura universal, alhora que són centres de programació d'activitats per a tots els públics entorn de la literatura i el coneixement. En els últims vint anys **s'ha multiplicat per dos el nombre de biblioteques i renovat tots els equipaments**, fet que ha representat un esforç inversor inèdit a Europa en la xarxa de biblioteques públiques i ha donat com a resultat un **sistema bibliotecari modern i adaptat als nous reptes**.

Més de la meitat de barcelonins tenen carnet de biblioteques, i el 2014, per novè any consecutiu, les biblioteques són l'equipament municipal més ben valorat pels ciutadans. En les activitats programades durant el 2014 hi va haver 79.325 participants. Actualment, Biblioteques de Barcelona té 383 treballadors.

Biblioteques de Barcelona té cura de dur a terme una programació diversificada i cosmopolita, sovint difonent també la literatura internacional. Alguns autors que han visitat les biblioteques són Claudio Magris, Martin Amis, Salman Rushdie, Richard Ford, Julian Barnes, James Ellroy, Antonio Lobo Antunes, Ivan Klima o Ismail Kadaré.

Els **nous suports de lectura** són un dels eixos de treball de les biblioteques. Bibarnabloc és el bloc de recomanacions dels bibliotecaris i llibreters, i a les biblioteques també s'hi projecten bibliotràilers. Com a prescriptor, Biblioteques de Barcelona també edita guies de lectura temàtiques. Respecte al fons musical, recomana música a través de llistes Spotify, i durant el 2014 ha difós l'obra de sis autors independents en format digital, mitjançant unes targetes de descàrrega de llibres digitals amb codis QR.

Per difondre la lectura entre els adults, Biblioteques de Barcelona organitza tres tipus d'activitats: "L'aventura de llegir"; "L'aventura de conèixer", dedicada a la divulgació de coneixements no literaris, i "Molt per aprendre", que ofereix cursos d'alfabetització digital o tallers d'aprenentatge i creació literària. També proposa rutes literàries a partir de novel·les ambientades a Barcelona. Cal no oblidar que a les biblioteques hi ha 86 clubs de lectura, 27 dels quals són especialitzats, nou són de llengües estrangeres i nou de lectura fàcil. També hi ha sis clubs que es fan en casals d'avis, un d'accessible per a sords, un club de lectura virtual i el **Club de Lectura Internacional Barcelona-Medellín**.

Les biblioteques compten amb **especialitats**, algunes de les quals centrades en les necessitats de l'entorn on estan ubicades. Per exemple, la nova Biblioteca Sant Gervasi promou l'ampli patrimoni literari del barri on van viure Gabriel García Márquez, José Agustín Goytisolo, Mario Vargas Llosa, J. V. Foix o Joan Maragall, i la Biblioteca Juan Marsé està especialitzada en literatura barcelonina. D'altra banda, el districte d'Horta-Guinardó s'ha constituït com a districte literari sumant les forces de la Biblioteca Juan Marsé de novel·la barcelonina, la Biblioteca Mercè Rodoreda de poesia, la Biblioteca Can Mariner de teatre i la Biblioteca Albert Pérez Baró de novel·la negra, amb la col·laboració de la històrica Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.

El **treball en xarxa** a escala internacional és també un dels seus atributs. Els lectors de la Biblioteca Vila de Gràcia formen part del jurat de l'IMPAC Dublin Literary Award, i les Biblioteques de Barcelona estan representades en dues de les seccions de la International Federation of Library Associations (IFLA).

El 2015 se celebra l'Any de les Biblioteques de Catalunya, que commemora el naixement de la Xarxa de Biblioteques de la Mancomunitat de Catalunya i l'Escola de Bibliotecàries.

A Catalunya hi ha un sòlid teixit de lectura pública, i avui s'hi compten 359 biblioteques i 11 bibliobusos. Un de cada vuit ciutadans de Catalunya és un usuari actiu de les biblioteques. Aproximadament s'han organitzat 140 activitats per biblioteca de mitjana anual.

D'altra banda, la **Biblioteca Nacional de Catalunya**, creada el 1914, conté la bibliografia catalana amb una important col·lecció de manuscrits, llibres impresos, material gràfic i revistes, amb un fons de tres milions d'exemplars.

En l'àmbit acadèmic, Barcelona compta amb les biblioteques escolars, les biblioteques universitàries i altres biblioteques privades. Són literàriament rellevants les biblioteques de l'Ateneu Barcelonès i la Universitat de Barcelona, pels testimonis literaris d'escriptors locals que les han visitades.

3.8

Universitat i recerca

Una llarga tradició literària recorre les nostres universitats, amb acadèmics de prestigi com Francisco Rico, Martí de Riquer, José María Valverde, José Manuel Blecua, Antoni M. Badia i Margarit o Joaquim Molas, entre d'altres. Com a resultat d'aquesta efervescència acadèmica, Barcelona concentra una gran confluència d'institucions, observatoris i grups de recerca entorn del fenomen literari i les seves derivacions.

En oferta universitària d'estudis literaris, a Barcelona hi ha dues facultats de filologia a les universitats públiques (UB i UAB) i una universitat virtual (UOC).

D'aquestes facultats, així com de la Universitat Pompeu Fabra, sorgeixen diversos grups de recerca que analitzen els fenòmens literaris i del món del llibre. Alguns exemples són l'**Observatori de Biblioteques, Llibres i Lectura**, de la Universitat de Barcelona; el **Centre Internacional d'Estudis del Llibre**, de la Universitat Pompeu Fabra; el **Grup de Recerca de Literatura Infantil i Juvenil (GRETEL)**, de la Universitat Autònoma de Barcelona, i el **Grup de Recerca de Literatura Comparada en l'Espai Intel·lectual Europeu**, de la Universitat de Barcelona, que ofereix un postgrau sobre la història intel·lectual de Barcelona.

La institució acadèmica més antiga és l'**Institut d'Estudis Catalans**, fundat el 1907, un centre de recerca en catalanística que estudia la llengua i la cultura catalanes, així com altres disciplines científiques i tecnològiques. La Secció Filològica apleix la funció d'acadèmia de la llengua catalana. El seu arxiu conserva, a banda del fons documental de la mateixa institució, arxius personals d'importants personalitats literàries, com l'Arxiu Mercè Rodoreda o l'Arxiu Ferran Soldevila. Una de les seves publicacions destacades és el *Diccionari de la llengua catalana*.

3.9

Programes de literatura per a tothom

Des de diverses institucions barcelonines hi ha la inquietud de fer convergir la difusió de la literatura amb l'objectiu de fer-la accessible a tots els públics. Aquesta voluntat deriva en una sèrie de programes adaptats a públics diferenciats. És rellevant el treball específic que es realitza en la línia de la promoció de la lectura entre els més joves, així com la diversitat d'enfocaments adreçats a altres públics adults.

Programes per a nens i joves

La promoció de la lectura entre nens i joves és un repte de futur compartit entre tots els agents literaris de la ciutat, i com a resultat a la ciutat es duen a terme diferents activitats adreçades als més joves amb l'objectiu de motivar-los a llegir i escriure.

Des del **Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya** s'ha impulsat dos plans de foment de la lectura. El primer (2008-2010) pretenia millorar l'hàbit i la competència lectora entre la població. Actualment hi ha en execució el nou **Pla Nacional de Lectura** (2012-2016).

“**Lletres a les aules**” és un programa de foment de la lectura i de promoció de la literatura de la **Institució de les Lletres Catalanes** que permet apropar l'alumnat al fet literari, millorar la comprensió lectora, i estimular i potenciar l'habilitat lectora i el coneixement de la llengua.

Impulsada per la Institució de les Lletres Catalanes, “**Què llegeixes?**” és una comunitat de llibres virtual adreçada a tots els públics. La comunitat està dividida en tres fòrums per edats (fins a 11 anys, de 12 a 16 anys i de 17 anys en endavant) i els usuaris hi comparteixen les impressions sobre les lectures.

Biblioteques de Barcelona difon programes culturals i de promoció de la lectura d'èxit sostingut agrupats sota el nom de “**Lletra petita**”. Es divideixen en “Llibres a escena” (obres de teatre), “Aperitius musicals” (audicions didàctiques), “Sac de rondalles” (contacontes), “Enreda't amb l'acció” (tallers de descoberta) i “El racó dels pares” –dividit en “Què llegim?” (converses de literatura infantil) i “Primeres passes” (activitats per a nans). També programen tallers d'escriptura creativa, a través del programa “**Creacions**”, d'escriptura, relat, narració oral i audiovisual. De les 2.389 activitats que es fan a les biblioteques, 1.105 corresponen a “Lletra petita”, amb 41.618 assistents l'any 2014.

El **Servei de Documentació de Literatura Infantil i Juvenil** de la Biblioteca Xavier Benguerel conserva, estudia i difon la literatura infantil i juvenil, amb atenció especial a les obres i els autors d'àmbit català. El seu fons conté més de 18.000 llibres i revistes des de principi del segle xx fins a l'actualitat.

El **Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil (CLIJCAT)** és una federació d'organismes que promou i difon el llibre infantil i la lectura des del 1982. El CLIJCAT és membre fundador de l'Organización Española para el Libro Infantil y Juvenil (OEPLI) i els representants dels territoris de llengua catalana a l'International Board on Books for Young People (IBBY). El CLIJCAT atorga el **Premi de Literatura Atrapallibres** i el **Premi de Literatura Protagonista Jove** amb l'objectiu de fomentar la lectura, ja que són els joves els qui formen el jurat. També organitza setmanes i salons de literatura jove, exposicions i fires de llibre, publica la revista especialitzada *Faristol*, i realitza estudis sobre els hàbits lectors.

Més enllà de la lectura en sentit estricte, **VoxPrima** és un col·lectiu d'escriptors, il·lustradors i lingüistes que pretenen impulsar canvis en l'educació primària per mitjà de la pictoescriptura. El seu programa es desenvolupa a l'escola i en horari lectiu, a través d'uns tallers d'escriptura creativa que incorporen la il·lustració com a element fonamental de la narració i ensenyen als nens tot el procés de creació d'un llibre. VoxPrima s'inspira en projectes anglosaxons com "826 Valencia" als EUA, "First Story" o "The Ministry of Stories" al Regne Unit, i "Fighting Words" a Irlanda.

Respecte al voluntariat per la lectura, **LECXIT** és un programa de la Fundació Bofill que vol incrementar l'èxit educatiu dels infants millorant-ne la comprensió lectora, que és enfocada de forma amena. Actualment hi ha més de 80 punts LECXIT i qualsevol entitat en pot sol·licitar un. Algunes biblioteques de Barcelona participen també d'aquest projecte.

Des del 2007 l'**Institut Europeu de la Mediterrània** i l'**Anna Lindh Foundation** organitzen el concurs internacional de contes "**Un mar de paraules**" per a autors d'entre 18 i 30 anys en 43 països euromediterranis. En l'edició actual la temàtica és el desenvolupament sostenible i no excloent. El 2015, la cerimònia d'entrega de premis tindrà lloc a Barcelona.

Programes per a públics específics

Diversos organismes barcelonins han desenvolupat programes per fer la literatura accessible a tots els públics, incloent-hi aquelles persones que tenen unes necessitats especials.

Biblioteques de Barcelona té un ampli ventall d'activitats destinades a la promoció de la lectura i la participació cultural per a públics específics. Per exemple, des del 2013, els espais multimèdia de cinc biblioteques tenen un projecte d'accessibilitat per a persones amb diversitat funcional, amb dispositius i programari específics. Les persones grans o amb mobilitat reduïda poden gaudir de "**La biblioteca a casa**", un servei de préstec i lectura a domicili. "**A l'estiu, Barcelona t'acull**" és un projecte dirigit a nens i joves que arriben a la ciutat en processos de reagrupament familiar que durant l'estiu fa de Biblioteques de Barcelona el primer centre de contacte cultural i social.

Biblioteques de Barcelona també organitza, des del 2008, la **Jornada Biblioteca Pública i Cohesió Social**, un fòrum en què es comparteixen experiències de tot el món respecte a determinats tipus de públics.

La **Institució de les Lletres Catalanes** té dos programes adreçats a públics específics. "**Lletres a les presons**", en col·laboració amb Serveis Penitenciaris del Departament de Justícia, és un programa de foment de la lectura i l'escriptura en centres penitenciaris, mitjançant tallers i concursos de poesia i relats breus. Amb els millors poemes de cada edició se n'edita un llibre. D'altra banda, la pràctica d'activitats culturals resulta beneficiosa per a la salut, i per això la Institució de les Lletres Catalanes i l'Agència de Salut Pública de Catalunya han creat "**Lletres i salut**", uns cicles de conferències literàries que tracten el tema de la salut en centres sanitaris a través de trobades amb escriptors o experts literaris.

Respecte a la formació literària per a persones grans, les Aules d'Extensió Universitària per a la Gent Gran de Barcelona (AULES-AUGGBCN) imparteixen quatre conferències setmanals de diferents disciplines, entre les quals hi ha la literatura catalana i la mundial. Trimestralment es publica una revista a la qual els socis aporten articles. També s'ofereixen estudis literaris a la Universitat de l'Experiència (UB), per a majors de 55 anys.

3.10

La literatura i les altres disciplines artístiques

Els sectors literaris barcelonins avancen en la direcció d'esborrar les fronteres dels gèneres i fer convergir diferents disciplines. En els exemples següents es poden apreciar alguns projectes que barregen la literatura i altres sectors artístics de la Xarxa de Ciutats Creatives UNESCO.

Literatura i tecnologies digitals: grup de recerca Hermeneia

El grup de recerca Hermeneia compta amb 23 investigadors de tot el món que analitzen la literatura digital. En el marc del festival **Kosmopolis**, la directora d'Hermeneia, Laura Borràs, ha organitzat un taller de *cave writing* amb Robert Coover, un taller de disseny narratiu transmèdia i una conferència sobre l'Electronic Literature Collection. El 2016 organitzaran una exposició internacional de literatura digital a l'Arts Santa Mònica.

Literatura i disseny: Arts Libris

Arts Libris – Fira Internacional de l'Edició Contemporània acull els llibres d'artista, el fotollibre i la bibliofília contemporània d'artistes del segle xx i xxi. Enguany s'ha consolidat com a plataforma de producció, difusió i intercanvi editorial, amb la creació de la Sèrie AL de llibres d'artista. L'edició del 2015 ha comptat amb més de 70 expositors nacionals i internacionals, i s'ha realitzat la segona edició del Simposi Internacional sobre Edició i Col·leccionisme, que ha incorporat per primer cop l'**Speakers' Corner**, un espai dinàmic per a la discussió, la difusió i l'intercanvi entre els editors participants.

Literatura i cinema: Biblioteques de Barcelona

Biblioteques de Barcelona té una línia de col·laboració oberta amb la **Filmoteca de Catalunya** per a les ocasions en què algun autor-conferenciant té una relació especial amb el cinema.

D'altra banda, la Biblioteca Xavier Benguerel està especialitzada en cinema i organitza el cicle "Pantalla i literatura", en què es treballen adaptacions literàries al cinema. Finalment, Biblioteques de Barcelona s'implica també en l'àmbit cinematogràfic amb els festivals posant en valor el seu catàleg audiovisual, com en el cas de BCNegra o de la propera convenció de l'Eurocon.

Literatura i cinema: Canal Alfa

Canal Alfa, dins de **Kosmopolis** al CCCB, programa documentals, curtmetratges, animacions, pel·lícules, vídeos i experiments visuals inspirats en la literatura. Durant el 2015, s'ha estrenat diàriament un llargmetratge i s'ha programat una jornada dedicada a sèries televisives inspirades en la literatura. El seu enfocament internacional es manifesta en la projecció de produccions d'Alemanya, el Canadà, Bulgària, Eslovènia, Irlanda, Hongria, França, Itàlia, Anglaterra i els Estats Units durant les darreres edicions del festival.

Literatura, música i cinema: Primera Persona

Primera Persona és un festival ubicat al **CCCB** que aposta per la literatura amb connexió directa amb el lector, amb una programació multidisciplinària sobre les poètiques del jo. Dóna veu a autors de totes les generacions, a través de novel·les, monòlegs, còmics, pel·lícules o cançons, i ha comptat amb escriptors internacionals com Junot Díaz o Irvine Welsh, i músics com Gerard Love o Sleaford Mods, entre d'altres.

Literatura, música i cinema en els festivals municipals

Els grans festivals literaris organitzats per l'Ajuntament de Barcelona entenen la difusió de la literatura també a través d'altres disciplines i inclouen en la seva programació artistes internacionals.

Per exemple, **BCNegra** –la trobada de novel·la negra de Barcelona– sempre té un vincle estret amb la música i el cinema, a més d'una programació molt atenta a portar escriptors de tot el món i vincular aquest gènere literari a temes com l'economia o la salut. Regularment s'hi programen concerts de jazz i blues, i la Filmoteca hi dedica una programació especial.

La **Setmana de la Poesia de Barcelona** compta amb poetes internacionals, especialment en el marc del Festival Internacional de Poesia de Barcelona, que se celebra al Palau de la Música. La programació del festival inclou diversos concerts, que el 2015 van incloure cantautors, òpera i tango, i la projecció de tres pel·lícules.

3.11

Cooperació literària internacional

Barcelona té una llarga trajectòria en cooperació internacional per al desenvolupament, i entre els projectes que s'han dut a terme en els últims anys, hi destaca una línia de cooperació relacionada amb les biblioteques, la lectura i l'educació.

Tal com consta en el Pla director de cooperació al desenvolupament, solidaritat i pau de l'**Ajuntament de Barcelona**, la ciutat vol seguir contribuint als processos de desenvolupament mitjançant la cooperació internacional. La convergència de fenòmens com la globalització i la descentralització política contribueix a dibuixar un nou escenari per a les relacions internacionals i la cooperació al desenvolupament, atès que les ciutats hi adquireixen un paper central.

Barcelona és una **ciutat refugi membre de la xarxa ICORN** (International Cities of Refugee Network) des del 2007. El Programa Escriptor Acollit, gestionat pel **PEN Català**, s'ocupa de la protecció d'aquells escriptors que són perseguits per raó de l'exercici de la seva professió. A la ciutat de Barcelona han estat acollits Basem Al-Nabriss, Sihem Bensedrine i Salem Zenia, que han protagonitzat activitats literàries a la ciutat, en les quals s'ha creat un intercanvi cultural de gran riquesa.

Biblioteques de Barcelona té un programa consolidat de cooperació amb ciutats del Sud, especialment en **transferència de coneixement i gestió de biblioteques**. Un exemple és la col·laboració amb ciutats marroquines. En el marc del projecte Med-Act: Modernització i Internacionalització de Biblioteques a l'àrea geogràfica del Mediterrani, es va dotar les biblioteques del Marroc de parc i programari informàtics per gestionar els fons documentals, planificar la formació dels bibliotecaris i organitzar activitats de dinamització amb joves i intercanvis d'artistes. Com a resultat d'aquesta experiència, s'ha establert una relació fluida de col·laboració entre Biblioteques de Barcelona i la biblioteca central de Fes. S'han fet estades de formació del director de la biblioteca de Fes a Barcelona, com també intercanvis culturals. Complementàriament, la Comunitat Urbana de Tetuan i l'Ajuntament de Barcelona treballen conjuntament per optimitzar l'ús de les biblioteques presents als centres culturals de proximitat.

Des del 2010, a Medellín es realitzen intercanvis amb Biblioteques de Barcelona per promoure la difusió de la lectura, l'enfortiment institucional i la capacitació professional. Entre altres projectes de transferència de coneixement bilateral, s'ha creat el **Club de**

Lectura Internacional Medellín-Barcelona i el **bloc de cultura infantil *Letras de mar***. El 2014 s'ha començat a treballar també en un projecte similar de transferència de coneixement entre biblioteques amb Cali i Bogotá.

Des del 2008, la **Direcció de Cooperació Internacional de l'Ajuntament de Barcelona** treballa en el Programa de millora de la xarxa de biblioteques municipals de Maputo. El projecte consta de dos aspectes principals: l'elaboració del projecte de xarxa de biblioteques i la reorientació del model de la biblioteca existent, a partir del treball en recursos humans, documentals i informàtics, amb el territori i amb els espais. Aquesta cooperació s'ha concretat, per exemple, en visites escolars a les biblioteques i clubs de lectura fàcil.

Hi ha altres institucions a Barcelona que també duen a terme projectes de cooperació internacional relacionats amb la lectura, la literatura i la llengua. Per exemple, **Linguapax Internacional** és una organització no governamental dedicada a la valoració i protecció de la diversitat lingüística mundial, creada per la UNESCO el 1987 i amb seu a Barcelona des del 2001.

El **CCCB** també coopera internacionalment amb projectes com l'**Anella Cultural Llatinoamèrica-Europa**, un esdeveniment intercontinental en què les tecnologies digitals i les plataformes col·laboratives promouen el diàleg, l'intercanvi, la cocreació i el pensament, amb cinc institucions culturals dels dos continents. Altres aliances internacionals del CCCB són la plataforma europea Literature Across Frontiers (LAF) i la European Society of Authors (ESA).

La **Institució de les Lletres Catalanes** organitza, des de l'any 2003, el cicle de poesia "**Veus paral·leles**", en què quatre poetes estrangers i quatre poetes locals reciten la seva poesia en la seva pròpia llengua, en un joc de veus paral·leles que ha incorporat poetes portuguesos, bascos, gal·lesos, asturians o italians.

Per acabar, l'**Institut Ramon Llull** participa en el **projecte europeu Schwob**, que no tracta de la cooperació entre dues ciutats sinó més aviat de cooperar amb altres literatures. En el projecte es treballa per reeditar en diferents llengües clàssics moderns que han tingut una projecció internacional limitada o que no han estat traduïts, i donar-los visibilitat. Els altres socis del projecte són institucions literàries de Polònia, Finlàndia, Gal·les i els Països Baixos.

4

Pla d'acció de Barcelona Ciutat de la Literatura

Com a membre de la Xarxa de Ciutats Creatives UNESCO, Barcelona proposa una sèrie de projectes de mitjà termini per desenvolupar els objectius de la Xarxa:

Un nou equipament que vincula els escriptors a la ciutat des d'una varietat innovadora d'activitats per a tots els públics i també per a la recerca en literatura.

La redirecció de la programació d'un centre cultural cap a la literatura, expandint-ne la vocació internacional i multidisciplinària.

La implementació de nous projectes de promoció de la lectura a través de les tecnologies digitals.

L'organització de trobades professionals internacionals que permetran incrementar els intercanvis d'idees, coneixement i bones pràctiques.

L'aposta per la mobilitat dels escriptors com a peça clau de la divulgació de les literatures del món.

I la projecció del model de la Diada de Sant Jordi com un esdeveniment literari i participatiu de referència per vehicular la cultura com a forma de progrés ciutadà.

Aquests projectes ja s'han començat a encaminar en col·laboració amb diferents actors del món literari barceloní. Acomplir-los és un exemple del compromís que Barcelona té amb la literatura com a agent transformador, i volem compartir-los amb les altres Ciutats de la Literatura UNESCO.

Un centre literari de divulgació i recerca

Vil·la Joana és la masia on el poeta romàntic del segle XIX Jacint Verdaguer va passar els seus últims dies. L'abril del 2016 hi obrirà les portes un innovador centre de patrimoni literari, concebut i gestionat pel **Museu d'Història de Barcelona**.

Aquest centre patrimonial oferirà espais per a la programació cultural, un centre d'investigació i un museu centrat en la relació històrica entre les ciutats i els escriptors, i tractarà també la relació i la posició de Barcelona respecte a la literatura universal, amb un èmfasi especial en la figura de Verdaguer.

La programació museística comptarà amb visites d'autor, casals literaris infantils, visites escolars, visites al patrimoni natural de Collserola i itineraris literaris per la ciutat.

La programació pública s'articula en tres eixos:

1

“Barcelona i els patrimonis literaris”, amb conferències públiques sobre literatura local i internacional, i congressos acadèmics;

2

“Llenguatges aplicats a la literatura”, amb projeccions de cinema literari, tallers de noves tecnologies aplicades a la literatura i un projecte de museografia de la literatura;

3

“Barcelona i la creació literària”, que fomentarà les trobades d'escriptors i cicles per estimular la creació literària, així com activitats de dinamització lectora en l'àmbit de la poesia, la literatura oral i els itineraris literaris, i potenciarà el 10 de juny com a Dia Verdaguer.

L'espai de recerca acollirà, entre d'altres, el Màster Barcelona-Europa de la Universitat de Barcelona, que organitza el Simposi Internacional Barcelona-París sobre trànsferts intel·lectuals i capitals culturals, així com el postgrau sobre història intel·lectual de Barcelona.

Aquesta ambiciosa programació farà de Vil·la Joana un espai literari que combinarà educació, recerca acadèmica i creació accessible per a un ampli segment de població, amb una aproximació multidisciplinària i un enfocament modern.

Innovació en la programació literària

Kosmopolis, originalment concebut com un festival bianual, es transformarà en una plataforma de programació dedicada especialment a l'expansió de públics, per fer del **CCCB** –el nostre major centre cultural– una casa de la literatura durant tot l'any.

Kosmopolis, de vocació multidisciplinària, inclourà cinema i videoart, així com diàlegs entre escriptors i artistes visuals, músics, actors, arquitectes, dissenyadors, sociòlegs i científics. El treball amb els públics estarà dirigit especialment a la participació dels anomenats **mil·lennistes**, joves d'entre 17 i 35 anys. Un dels exemples d'aquest treball és l'organització, el 2016, del festival de literatura de ciència-ficció i fantàstica **Eurocon**.

L'encreuament ben definit amb altres disciplines artístiques i científiques que promou Kosmopolis, així com la seva programació internacional i atenta a les altres Ciutats de la Literatura, permetrà crear un lloc central de creativitat que irradiarà de forma permanent des de Barcelona cap a aquestes últimes, i viceversa.

Biblioteques de Barcelona, fomentant la lectura en l'era digital

En els propers quatre anys, **Biblioteques de Barcelona** posarà en marxa un pla de promoció de la lectura, particularment enfocada a esdevenir una eina de cohesió social i d'accés a les tecnologies digitals. Biblioteques de Barcelona dissenya els seus plans d'acció a partir de reptes com la promoció de la lectura, la biblioteca en l'entorn digital, el rol de la biblioteca en la inclusió social, i la proximitat i la sostenibilitat com a valors.

En aquesta direcció, es llançarà el servei de préstec electrònic **eBiblio**, que es complementarà amb un club de lectura electrònic i un programa destinat als més joves amb aplicacions mòbils de narració de contes i préstec de llibre infantil digital per a tauletes.

La programació cultural de les biblioteques es difondrà via *streaming*, i es promouran els continguts de música en entorns digitals. S'aprofundirà en la programació cultural com a instrument bàsic de promoció de la lectura i d'accés a la informació i al coneixement.

L'expansió de biblioteques seguirà endavant, i entre altres equipaments s'inclou la construcció de la Biblioteca Central Urbana. Finalment, Biblioteques de Barcelona participarà activament en la Xarxa de Ciutats Creatives UNESCO.

Un dels projectes complementaris que es desenvoluparan en els propers anys serà un **pla de suport a llibreries** com a part fonamental de l'ecosistema literari barceloní, impulsat des de l'Institut de Cultura de Barcelona. El turisme literari també es fomentarà mitjançant **noves edicions de guies literàries** de la ciutat, publicades en diverses llengües, a través del Serveis Editorials de l'Ajuntament de Barcelona.

Trobada internacional d'editors

Barcelona aportarà a les altres Ciutats de la Literatura un punt de trobada per als professionals del llibre acollint una **trobada internacional d'editors** per discutir i promoure el futur de la indústria.

En col·laboració amb la **Universitat Pompeu Fabra**, el **Gremi d'Editors de Catalunya** i l'**Institut de Cultura de Barcelona**, aquesta trobada serà accessible a tots els públics a la ubicació central del campus universitari del Parc de la Ciutadella, i oferirà beques per a l'assistència de joves editors i d'editors procedents de països poc representats.

El programa promourà oportunitats per al llibre tradicional i per al llibre digital, amb ponents d'Espanya, l'Amèrica Llatina i altres països, i amb èmfasi especial en les Ciutats de la Literatura UNESCO.

Per aprofitar aquest impuls també al llarg de l'any, l'**Institut Ramon Llull** expandirà el seu programa actual a través del qual convida editors i escriptors estrangers a Barcelona, i desenvoluparà un programa específic per als professionals de la **literatura infantil i juvenil**. D'altra banda, l'**Associació Professional de Traductors i Intèrprets de Catalunya** està preparant la candidatura de Barcelona per acollir el **Congrés Mundial de la Federació Internacional de Traductors (FIT)** el 2020.

Altres aspectes de la cooperació internacional adreçats als professionals de la literatura que es desenvolupen des de Barcelona són els projectes de transferència de coneixement de **Biblioteques de Barcelona**, que es difondran properament a Bucarest i a Bogotà.

Mobilitat d'escriptors entre les Ciutats de la Literatura

Barcelona considera el moviment d'idees, d'energia creativa i en particular dels creadors un aspecte crucial per a la vitalitat del programa de Ciutats de la Literatura UNESCO. Per tant, dedicarem una part especial de la programació dels centres culturals i dels festivals a les **Ciutats de la Literatura UNESCO**, perquè hi assisteixin els seus escriptors.

També és prioritari obrir més **punts d'intercanvi amb l'Amèrica Llatina**, aprofitant la relació històrica i cultural de Barcelona amb diverses ciutats d'aquest continent. I com a **ciutat ICORN – refugi d'escriptors perseguits**, també s'expandirà la mobilitat dels autors reprimits en nom de la llibertat d'expressió.

Amb aquest objectiu, l'**Institut Ramon Llull** incrementarà els ajuts perquè els escriptors locals puguin participar en festivals i esdeveniments de tot el món, amb una atenció especial a les oportunitats que sorgeixin dins del programa de Ciutats de la Literatura UNESCO. Per exemple, Barcelona serà la convidada d'honor a la Fira del Llibre de Varsòvia el 2016.

Una gran festa ciutadana de la literatura

A Barcelona se celebra el **Dia Mundial del Llibre i dels Drets d'Autor UNESCO** com en cap altra ciutat al món. Aquest dia serà una ocasió especial per donar visibilitat i contingut a la Xarxa, incorporant les Ciutats de la Literatura a les activitats existents.

Ens agradaria projectar aquesta festa entre les Ciutats Creatives, ja que és un vehicle ideal per transformar la cultura en un agent de cohesió social, posant en contacte lectors i escriptors, editors i llibreters, en una celebració del coneixement i els valors compartits.

Aquesta festa essencialment local és una oportunitat per al públic i per al sector editorial, que el 2015 va vendre 1,5 milions de llibres en un sol dia. Els escriptors tenen un protagonisme especial durant la diada, coneixen els lectors i signen llibres per tota la ciutat.

Amb l'objectiu d'afavorir l'intercanvi entre literatures, part del nostre pressupost es dedicaria a portar autors de les **Ciutats de la Literatura UNESCO**, així com gestors culturals i representants de les ciutats per compartir aquesta experiència literària única al món.

Equip de treball de Barcelona Ciutat de la Literatura

Per coordinar aquests projectes i promoure noves activitats al voltant de la literatura a la ciutat, es crearà una unitat dedicada a totes les funcions relacionades amb el programa Ciutat de la Literatura dins de l'**Institut de Cultura de Barcelona** (ICUB). El personal de l'equip serà el referent per a la UNESCO i el programa, tant a nivell local com internacional. Aquesta unitat estarà supervisada pel Consell Promotor de la Ciutat de la Literatura, que es reunirà regularment, com ha fet durant l'elaboració de la candidatura.

El grup de treball format per l'Institut de Cultura de Barcelona, el **Consorci de Biblioteques de Barcelona**, l'**Institut Ramon Llull** i la **Institució de les Lletres Catalanes**, seguirà treballant conjuntament amb el **Consell Promotor** per crear nous projectes literaris per a un desenvolupament urbà sostenible.

Una de les prioritats inicials serà crear una **agenda específica** per difondre de forma centralitzada tots els esdeveniments literaris de la ciutat. Complementàriament, els Serveis Editorials de l'Ajuntament de Barcelona llençaran una nova col·lecció dedicada a escriptors relacionats amb la ciutat i amb les rutes literàries.

La unitat també es coordinarà amb els mitjans de comunicació locals i amb Turisme de Barcelona per impulsar el turisme literari i vincular la ciutat a les altres Ciutats de la Literatura.

El web de la candidatura es convertirà en el web de **Barcelona Ciutat de la Literatura**, que difondrà informació de les activitats de la Xarxa i de les iniciatives literàries locals.

Com a part de l'Institut de Cultura de Barcelona, la unitat de la Ciutat de la Literatura es beneficiaria dels canals de comunicació de la institució; l'ICUB té presència a les xarxes socials a través de Facebook, Twitter, Instagram i LINE, un butlletí de notícies i el web de Barcelona Cultura.

El pressupost estimat per a aquest projecte és de 170.000 €, destinats a la coordinació, la comunicació i la programació d'activitats específiques. El 66% es destinarà a activitats locals, i el 33% a activitats internacionals, entre les quals hi ha els projectes en xarxa amb les altres Ciutats i l'assistència a la trobada anual de Ciutats Creatives.

Com a part integrant de l'Institut de Cultura de Barcelona, l'oficina de Barcelona Ciutat de la Literatura UNESCO comptarà amb els recursos municipals, alhora que crearà aliances específiques amb els socis adients per al desenvolupament d'activitats locals i internacionals.

Consell Promotor

Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona	Espais Escrits. Xarxa del Patrimoni Literari Català	Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya	LlibreTERS de Gràcia
Consorti de Biblioteques de Barcelona	Institut d'Estudis Catalans	Cambra del Llibre	La Central
Institució de les Lletres Catalanes	Museu d'Història de Barcelona	Ediciones B	Laie
Institut Ramon Llull	El Born Centre Cultural	Edhasa	Llibreria Calders
Direcció de Serveis de Solidaritat i Cooperació Internacional de l'Ajuntament de Barcelona	Biblioteques Públiques de Catalunya	Anagrama	MB Agencia Literaria
Direcció d'Imatge i Serveis Editorials de l'Ajuntament de Barcelona	Biblioteca Nacional de Catalunya	Grupo Planeta	BCNegra
PEN Català	Associació d'Escriptors en Llengua Catalana	Edicions 62	Barcelona Poesia
Centre de Cultura Contemporània de Barcelona	Associació Col·legial d'Escriptors de Catalunya	Penguin Random House	Món Llibre
Centre UNESCO de Catalunya	Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya	RBA	Barcelona Novel·la Històrica
Universitat de Barcelona	Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil (CLIJCAT)	Grupo Zeta	Setmana del Llibre en Català
Universitat Autònoma de Barcelona	Ateneu Barcelonès	Roca	Kosmopolis
Universitat Pompeu Fabra	Escola d'Esriptura de l'Ateneu Barcelonès	Destino	Hipnotik Factory
Universitat Oberta de Catalunya	Associació Professional de Traductors i Intèrprets de Catalunya	Acantilado / Quaderns Crema	FICOMIC
Gremi d'Editors de Catalunya		Salamandra	Tantàgora
Gremi de LlibreTERS de Catalunya		Galaxia Gutenberg	Associació d'Estudis Manuel Vázquez Montalbán
		Enciclopèdia Catalana	Fundació Paco Candel
		Llegir en Català	
		L'Altra Editorial	
		Libros del Asteroide	
		Malpaso	
		Meteora	
		Edicions de 1984	
		Combel	
		Comanegra	

*Lista de membres que en formen part, actualitzada a 31 de juliol de 2015

Crèdits

Aquesta candidatura és una iniciativa de l'**Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona**, amb el suport del **Consorci de Biblioteques de Barcelona**, l'**Institut Ramon Llull** i la **Institució de les Lletres Catalanes**.

Equip de la candidatura:

Comitè executiu de la candidatura:

Àlex Susanna (Institut Ramon Llull)

Assumpta Bailac (Consorci de Biblioteques de Barcelona)

Laura Borràs (Institució de les Lletres Catalanes)

Llucià Homs (Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona)

Carles Sala (Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona)

Berta Sureda (Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona)

Amb la col·laboració de tots els membres del Consell Promotor de la Candidatura Barcelona Ciutat de la Literatura

Coordinació:

Esteve Caramés

Maria Patricio

Júlia Goytisoló

Maite Costea

Disseny i maquetació:

Soon in Tokyo

Fotografies:

Marcel Juan

Pep Herrero

Dossier de candidatura

Barcelona, juliol del 2015

Més informació:

www.barcelona.cat/ciutatdelaliteratura

